

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

-Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER/BIV NL
Telefax 070 - 318 79 51

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/4848	08 oktober 1991

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr ~~18~~/91)

74

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/4843 , d.d. 03 oktober 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken ✓
t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
74/91

(Afgesloten 081200 OKT 1991)

Kroatië

In Kroatië was ook gisteren weer sprake van hevige gevechten, waarbij met name in de Dalmatische steden Zadar en Dubrovnik grote schade werd aangericht. Ook werd een olieraffinaderij in Sisak getroffen. De belangrijkste ontwikkeling was echter een aanval op de gebouwen van de Kroatische regering in Zagreb. De lezingen over dit incident lopen sterk uiteen. Kroatische functionarissen stellen dat sprake was van een aanval door de federale luchtmacht. De leiding van de federale strijdkrachten (JNA) ontkent echter de opdracht hiertoe te hebben gegeven en suggereerde dat de aanval door de Kroaten in scène was gezet. Daarnaast was er ook een melding dat Servische strijdgroepen een raketaanval hebben uitgevoerd vanuit Banja, het door Serviërs gedomineerde gebied ten zuidoosten van Zagreb. Het is echter uitermate onwaarschijnlijk dat zij van deze afstand (tenminste 60 km) een dermate nauwkeurige aanval hebben kunnen uitvoeren.

Het meest waarschijnlijk is dat de betreffende actie is uitgevoerd door een federaal gevechtsvliegtuig. In dit verband is van belang dat de plaatsvervangend bevelhebber van het Vijfde Militaire District (waaronder Slovenië en het grootste gedeelte van Kroatië valt) eerder op de dag al had gezinspeeld op een mogelijke aanval op Zagreb. Bovendien is het opvallend dat deze is uitgevoerd kort voor het verstrijken van het Brioni-moratorium afgelopen nacht. Zoals bekend waren op 7 juli alle Joegoslavische republieken in Brioni overeengekomen dat de verdere invulling van de Kroatische en Sloveense onafhankelijkheid drie maanden zou worden opgeschort, gedurende welke periode besprekingen zouden worden gevoerd over de toekomstige staatstructuur en de relaties tussen de deelstaten. Kroatië en Slovenië hadden reeds aangekondigd, nu de besprekingen geen resultaat hebben opgeleverd, na afloop van het moratorium verdere stappen te zullen zetten om hun onafhankelijkheid door te voeren. Het is denkbaar dat de JNA heeft gepoogd nog voordien de Kroatische leiding fysiek uit te schakelen.

In de aangevallen gebouwen was de Kroatische president Tudjman in vergadering met de (Kroatische) voorzitter van het federale presidium, Mesic. Ook federaal premier Markovic, eveneens van Kroatische afkomst, was aanwezig. Markovic heeft inmiddels federaal minister van Defensie Kadujevic verantwoordelijk gesteld voor de aanval. Hij liet weten niet naar Belgrado te zullen terugkeren voordat Kadujevic afgetreden is. Er zijn echter geen aanwijzingen dat Kadujevic hieraan zal voldoen.

Tudjman heeft gisteren verklaard dat het Kroatië nog steeds aan voldoende wapens ontbreekt om adequaat weerstand te kunnen bieden aan de JNA. Daarom drong hij opnieuw aan op westerse interventie. Hij verzocht de NAVO om 30.000 militairen te sturen en riep de Verenigde Staten op om de Zesde Vloot naar de Adriatische Zee te dirigeren. Tevens stelde hij dat Kroatië vandaag, nu in zijn visie niets meer de verdere invulling van de Kroatische onafhankelijkheid in de weg staat, officieel zal verzoeken om erkenning door de EG.

De uitlatingen van Tudjman vormen een nieuwe aanwijzing voor de relatieve militaire zwakte van Kroatië. Het is niet uitgesloten dat dit ook de reden is waarom Kroatië het beleg van JNA-installaties in Kroatië niet wil opgeven. Er zijn aanwijzingen dat de Kroatische (para-)militaire organisaties hopen op deze wijze hun materieelbestanden te kunnen aanvullen.

Vandaag zal het Kroatische parlement bijeenkomen om de verdere invulling van de Kroatische onafhankelijkheid te bespreken. Om veiligheidsredenen wordt de plaats van vergadering geheimgehouden. Zoals reeds eerder gerapporteerd was de betreffende zitting uitgesteld tot na het verlopen van het Brioni-moratorium. Naar verwachting zal op deze vergadering de wettelijke basis worden gelegd voor de formele afscheiding van Kroatië van Joegoslavië.

De Kroatische minister van Buitenlandse Zaken Separovic heeft gisteren een bezoek gebracht aan Duitsland, waarbij de kwestie van erkenning door de EG een van de belangrijkste agendapunten vormde. Hem werd te verstaan gegeven dat van eenzijdige erkenning door Duitsland (nog) geen sprake zal zijn.

Naar eerst nu bekend is geworden heeft Kroatië bij de gevechten van de afgelopen weken de beschikking gekregen over eigen zeestrijdkrachten. Zoals reeds eerder gerapporteerd was de Kroatische component in de Joegoslavische marine relatief groot. In september hadden reeds enkele honderden marine-officieren van Kroatische afkomst zich aan Kroatische zijde geschaard. Onder hen bevonden zich twee vlagofficieren, van wie adm Letica werd benoemd tot bevelhebber van de Kroatische marine. Deze bezat echter tot het Kroatische offensief eind september geen schepen. In Sibenik werden toen evenwel 20 (relatief kleine) marineschepen veroverd. Zelfs als Kroatië in staat is om al deze schepen voldoende te bemannen, vormen zij evenwel nog geen partij voor de federale marine.

Federale overheden

Enkele uren na de aanval op Zagreb kondigde het pro-Servische romppresidium, dat een vergadering had belegd waarbij ook Kadijevic aanwezig was, aan dat de JNA vanaf middernacht een staakt-het-vuren in acht zou nemen. Het presidium verzocht verder de EG te garanderen dat Kroatië de wapenstilstand nakomt en de belegerde installaties vrijgeeft. Het stelde echter dat het offensief zou worden hervat als de Kroatische (para-)militaire organisaties niet uiterlijk middernacht 8 oktober het beleg van alle JNA-installaties in Kroatië zouden opheffen. Later werd uit JNA-kringen eraan toegevoegd dat het bestand niet zou worden gehandhaafd als de Kroaten het vuren niet zouden staken. Voorzover bekend heeft deze aankondiging ertoe geleid dat de gevechten in Kroatië de afgelopen nacht aanzienlijk zijn afgenomen. Er werden echter wel bestandsschendingen gemeld door Servische strijdgroepen. De Kroatische regering heeft inmiddels het ultimatum afgewezen, hetgeen vrijwel uitsluit dat het staakt-het-vuren stand zal houden.

De aankondiging kwam kort voor afloop van het afgelopen weekeinde door de EG gestelde ultimatum, waarbij werd gedreigd met sancties tegen de partijen die de strijd in Joegoslavië voortzetten. Dit onderstreept dat het Servische blok en de JNA met het aangekondigde staakt-het-vuren vooral hopen dergelijke sancties te voorkomen. De defensietop heeft echter duidelijk gemaakt dat zij het ontzet van de JNA-installaties in Kroatië essentieel acht en dat het offensief tegen Kroatië zal worden hervat als dit ontzet niet langs politieke weg kan worden gerealiseerd.

Slovenië

De Sloveense president Kucan heeft verklaard dat Slovenië Kroatië van wapens voorziet, al gaf hij geen verdere details. Ook sprak hij zich uit voor de onafhankelijkheid van Kroatië binnen zijn huidige grenzen. De Sloveense minister van Buitenlandse Zaken Rupel riep tegelijkertijd de EG op tot een economische blokkade van Servië en het verlenen van economische hulp aan Kroatië. Deze uitlatingen zijn opmerkelijk, omdat Slovenië zich in de afgelopen periode in het conflict tussen Kroatië en Servië/JNA tamelijk terughoudend heeft opgesteld teneinde de eigen onafhankelijkheid niet in gevaar te brengen. Deze koerswijziging zou samenhangen met een recent door vertegenwoordigers van Kroatië en Slovenië genomen besluit om hun politiek beter te coördineren. Hierbij speelt de steeds openlijker pro-Servische opstelling van de JNA een belangrijke rol, gekoppeld aan de groeiende vrees van Slovenië, dat de JNA na een eventuele militaire nederlaag van Kroatië alsnog zou overgaan tot gevechtshandelingen tegen Slovenië.

De Sloveense regering heeft gisteren benadrukt dat de terugtrekking van de JNA uit deze republiek moet worden voltooid binnen de door het (destijds nog voltallige) presidium gestelde termijn, die op 18 oktober verloopt. Daarbij werd benadrukt dat Slovenië bereid is de aftocht van het personeel via de haven van Koper te realiseren, maar erop staat dat de pantserwagens en andere uitrusting onder Sloveense controle zullen blijven tot de agressie tegen Kroatië is opgehouden. Daarnaast drong Slovenië opnieuw aan op "compensatie" voor de in juni in Slovenië door de JNA aangerichte schade. Dit kan erop duiden dat Slovenië het achtergebleven materiaal uiteindelijk toch voor eigen gebruik wil behouden.

De terugtrekking van de JNA heeft de afgelopen weken nagenoeg stilgelegen, omdat vervoer van de troepen via Kroatië onmogelijk was. De onlangs door de Italiaanse president Cossiga geopperde mogelijkheid, dat de overgebleven JNA-eenheden in Slovenië via Italië zouden worden vervoerd, is inmiddels door de Italiaanse regering afgewezen. Aangezien de Sloveense havencapaciteit vermoedelijk niet toereikend is om de resterende aftocht over zee te realiseren, moet worden aangenomen dat de terugtrekking niet binnen de genoemde termijn kan worden voltooid, tenzij de gevechten in Kroatië worden gestaakt of overeenstemming kan worden bereikt met Hongarije omtrent transport over Hongaars grondgebied. Deze laatste optie is echter zeer twijfelachtig.

In dit verband is tevens vermeldenswaard dat het mandaat van de EG-waarnemersmissie in Slovenië op 13 oktober formeel zal verlopen. De Sloveense regering heeft inmiddels laten weten dat, in het kader van de Sloveense onafhankelijkheid, een verlenging van dit mandaat niet overwogen zal worden. Zoals reeds eerder gesteld wordt het functioneren van de missie in Kroatië aanzienlijk beperkt door de aanhoudende gevechten, al zal de Kroatische regering de Sloveense stap waarschijnlijk niet volgen. Daarentegen vervult de missie in Bosnië-Herzegovina een belangrijke taak ter voorkoming van de uitbreiding van de gevechten naar deze republiek.

De JNA

Ondanks de relatief grootschalige inzet van de JNA in de afgelopen dagen is het opvallend dat het leger tot op heden geen grote successen heeft weten te behalen. In dit verband moet gewezen worden op de voortdurende meldingen dat de gevechtskracht van de JNA te wensen overlaat. Zoals reeds eerder gemeld, zou een aantal, ook Servische, rekruten niet zijn opgekomen en zouden anderen gedeserteerd zijn. Ook zou er gebrek zijn aan reserve-onderdelen voor met name het meer moderne materieel (M-84, 152mm artillerie). Daarnaast lopen naar verluidt de voorraden brandstof aanzienlijk terug. Tenslotte zou ook de

Bevelvoering door de officieren van de JNA te wensen overlaten. Het is echter niet vast te stellen in welke mate deze problemen het militaire vermogen van de JNA hebben aangetast.

Er zijn aanwijzingen dat de portretten van Tito uit alle installaties van de JNA zullen worden verwijderd. Dit houdt verband met de Servische mening dat Tito (die van Kroatische afkomst is) door het creëren van de complexe staatsinrichting van Joegoslavië in belangrijke mate verantwoordelijk is voor de huidige crisis. Als gevolg daarvan hebben onlangs alle steden in Servië die naar hem waren vernoemd, hun naam veranderd. De gemelde ontwikkeling onderstreept de groeiende pro-Servische oriëntatie van de JNA.

Conclusie/voorzicht

De pro-Servische politiek/militaire leiding heeft gisteren, na een aanval op Zagreb, eenzijdig een staakt-het-vuren afgekondigd en geëist dat de Kroatische (para-)militaire organisaties vóór middernacht een einde maken aan het beleg van de JNA-installaties in Kroatië. Deze aankondiging lijkt vooral politiek gemotiveerd. Er zijn echter geen aanwijzingen dat de Kroatische autoriteiten hieraan gehoor zullen geven, zodat op een hervatting van het JNA-offensief tegen Kroatië moet worden gerekend.

Kroatië en Slovenië zullen met ingang van vandaag wettelijke maatregelen nemen om hun afscheiding van Joegoslavië formeel te bekrachtigen en vorm te geven. Dit kan aanleiding geven tot een verdere verheviging van de strijd in Joegoslavië.